

Sygn. akt IV KS 39/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Michał Laskowski

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Danuta Bratkrajc

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 4 września 2019 r.

w sprawie **M. M. i M. S.**

oskarżonych z art. 280 § 1 k.k. i innych

skargi Prokuratora Rejonowego w K.

na wyrok Sądu Okręgowego w K.

z dnia 18 czerwca 2019 r., sygn. akt VII Ka (...)

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w K.

z dnia 16 listopada 2018 r., sygn. akt IV K (...)

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę oskarżonych M. M. i M. S.
przekazuje Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Od skazującego wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 16 listopada 2018 r., sygn. akt IV K (...), apelację złożyli obrońcy oskarżonych M. M. i M. S..

Obrońca oskarżonego M. S. w apelacji **zarzucił** obrazę prawa procesowego mającą wpływ na treść orzeczenia, a to art. 423 § 1 i 2 k.p.k. w zw. Z art. 424 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k., przez ograniczenie prawa oskarżonego do obrony wyrażające się w braku możliwości podjęcia jakiejkolwiek polemiki z wyrokiem Sądu I Instancji, wskutek niesporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku, co uniemożliwia dokonanie jakiejkolwiek jego merytorycznej oceny w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych, przypisania winy co do obu zarzuconych czynów oraz wymiaru kar jednostkowych i kary łącznej; rażącą surowość wymierzonych w pkt. 1 i 2 wyroku kar jednostkowych, jak również kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności wobec M. S., który jest sprawcą młodocianym, a w takim wypadku, zgodnie z art. 54 § 1 k.k. kara w pierwszej kolejności winna spełnić cele wychowawcze. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz orzeczenie o kosztach obrony z urzędu.

Wyrok został zaskarżony także apelacją obrońcy oskarżonego M. M. w zakresie orzeczenia o karze, który zarzucił rażącą niewspółmierność kary, gdyż prawidłowa ocena okoliczności dotyczących jej wymiaru uzasadnia orzeczenie jej w niższej wysokości. Skarżący wniósł o zmianę wyroku i orzeczenie kary 2 lat pozbawienia wolności.

Po rozpoznaniu tych apelacji Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 18 czerwca 2019 r., sygn. akt VII Ka (...), uchylił zaskarżony wyrok i sprawę oskarżonych M. S. i M. M. przekazał Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Prokurator Prokuratury Rejonowej w K. złożył skargę na ten wyrok. Zarzucił w niej obrazę prawa procesowego mającą wpływ na zapadłe orzeczenie, a to art. 437 § 2 k.p.k., poprzez błędne uznanie, że zachodzi jedna z podstaw uzasadniająca uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 16 listopada 2018 r., sygn. akt IV K (...) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a to konieczność przeprowadzenia przewodu na nowo w całości. Podnosząc ten zarzut

wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga zasługuje na uwzględnienie.

Przypomnieć należy, że skarga od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Poza sporem jest, że w powołanym przepisie art. 539a § 3 k.p.k. mowa jest o art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k., który stanowi, że uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. W konsekwencji, rozpoznając skargę, Sąd Najwyższy ogranicza się do badania, czy w sprawie, na etapie postępowania przed sądem pierwszej lub drugiej instancji, rzeczywiście zachodzi bezwzględna przyczyna odwoławcza (art. 439 § 1 k.p.k.), albo czy sąd odwoławczy zasadnie uznał, że ma miejsce wypadek wskazany w art. 454 k.p.k., albo konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Dlatego też słusznie przyjmuje się w orzecznictwie, że aby Sąd Najwyższy mógł ustosunkować się do podniesionych w skardze zarzutów, pisemne uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego winno być tak sformułowane, aby wynikało z niego jednoznacznie, która z przesłanek była podstawą uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania (por np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2017 r., II KS 3/17).

Z pisemnego uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 18 czerwca 2019 r., sygn. akt VII Ka (...), wynika, że powodem uchylenia, zaskarżonego apelacjami obrońców oskarżonych, wyroku Sądu Rejonowego w K. była, wskazana w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k., przesłanka w postaci konieczności przeprowadzenia przewodu w całości, albowiem w przedmiotowej sprawie nie sporządzono pisemnego uzasadnienia wyroku.

W uchwale składu siedmiu Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., sygn. akt I KZP 3/19, OSNKW 2019, zd. 6, poz. 31, wskazano, że konieczność

przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji.

W realiach sprawy nie można przyjąć aby sam fakt niemożności sporządzania pisemnego uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 16 listopada 2018 r., sygn. akt IV K (...), powodował, iż postępowanie w sprawie oskarżonych M. M. i M. S. , prowadzone przed tym Sądem, nie było rzetelne.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego pojęcie rzetelnego procesu karnego, jest interpretowane w oparciu o sprecyzowany w art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności standard rzetelnego (sprawiedliwego) postępowania. Słusznie przy tym podkreśla się, że europejski standard prawa do rzetelnego procesu musi być odczytywany w powiązaniu z gwarancjami wynikającymi z art. 6 ust. 2 (domniemanie niewinności) oraz z art. 6 ust. 3 (minimalny standard uprawnień procesowych oskarżonego), a także rozwijającego się orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 maja 2001 r., sygn. akt V KKN 79/01, Prokuratura i Prawo 2001, nr 10, poz. 8, z dnia 17 maja 2001 r., sygn. akt III KKN 620/00, Lex nr 51935, tak też w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2019 r., sygn. akt IV KO 8/19, niepubl.). W doktrynie podnosi się, że prawo do rzetelnego procesu jest podstawowym prawem człowieka, zarazem też prawem publicznym, które rodzi po stronie władz publicznych obowiązek ukształtowania postępowania sądowego zgodnie z konstytucyjnymi gwarancjami. Po stronie sądów prawo to statuuje obowiązek sprawiedliwego, bezstronnego, niezawisłego postępowania, zabezpieczenia dostępu do sądu i wyroku bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. A. Łazarska, Rzetelny proces cywilny, Warszawa 2012, s. 78). Trafnie zauważa się, iż pojęcie rzetelnego procesu jest bez wątpienia podstawowym sposobem współczesnego określenia wymogów, jakie musi spełnić postępowanie

karne (zob. P. Wiliński w: A. Błachnio - Parzych, J. Kosonoga, H. Kuczyńska, C. Nowak, P. Wiliński, Rzetelny proces karny w orzecznictwie sądów polskich i międzynarodowych, Warszawa 2009, s. 29).

Brak pisemnego uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji nie uniemożliwia, a tylko w pewnym stopniu utrudnia, dokonanie przez sąd odwoławczy kontroli instancyjnej takiego wyroku. Na etapie postępowania apelacyjnego możliwa jest zawsze ocena całości materiału procesowego zebranego w sprawie, w szczególności dowodów przeprowadzonych w toku postępowania sądowego, treści decyzji procesowych podjętych w tym postępowaniu, zapisów treści protokołów rozpraw i posiedzeń oraz innych czynności organów procesowych. Te źródła wiedzy o przebiegu postępowania poprzedzającego wydanie wyroku sądu pierwszej instancji, oraz wszelkie rzeczowe i logiczne wnioski, które można wysnuć z ich analizy, z uwzględnieniem zasad poprawnego prawniczego rozumowania, stanowią *in concreto* podstawę do oceny trafności i prawidłowości kontrolowanego orzeczenia. Sąd Okręgowy w K. powinien zatem dążyć do dokonania tego rodzaju analizy i wyjaśnienia przyczyn wydania zaskarżonego wyroku. Brak pisemnego uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji nie zwalnia sądu odwoławczego od wnikliwego rozpoznania sprawy i dołożenia wszelkich starań dla zbadania kwestii trafności i prawidłowości kontrolowanego wyroku z perspektywy zarzutów podniesionych w apelacjach stron, a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435 k.p.k., art. 439 k.p.k., art. 440 k.p.k. i art. 455 k.p.k.

Trafnie podnosi Autor skargi, cyt. „Sąd odwoławczy pomimo braku uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 16 listopada 2018 r., sygn. akt IV K (...), był uprawniony do dokonania kontroli instancyjnej, a w szczególności oceny zgromadzonego materiału dowodowego. W obecnym modelu postępowania odwoławczego nie ma żadnych ograniczeń co do wykorzystania źródeł dowodowych. Sąd odwoławczy może więc przeprowadzić dowód zarówno z osobowego źródła dowodowego, jak i ze źródła rzeczowego. Sąd odwoławczy może przeprowadzić dowody w sposób bezpośredni oraz w wypadkach wskazanych w ustawie także w sposób pośredni, np. ujawnić protokół zeznań świadka w warunkach art. 391 k.p.k. lub art. 392 k.p.k. Podstawą orzeczenia

reformatoryjnego mogą być zarówno dowody zgromadzone przez sąd pierwszej instancji, jak i dowody przeprowadzone przed sądem drugiej instancji.”

Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy Sąd Okręgowy w K., kierując się wskazaniem Sądu Najwyższego (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.), przeprowadzi rzetelną kontrolę podniesionych w apelacji zarzutów i w razie takiej konieczności, w niezbędnym zakresie, uzupełni materiał dowodowy. Dopiero po przeprowadzeniu tych czynności wyda właściwe orzeczenie, które – jeśli zaktualizuje się taka potrzeba - uzasadni stosownie do wymogów wynikających z art. 457 § 3 k.p.k.

I.n